

Ilkinji organiki «robotlar»: Mankurt

Category: Geň-taňsy wakalar, Kitapcy, Medisina

написано kitapcy | 24 января, 2025

Ilkinji organiki "robotlar": Mankurt ILKINJI ORGANIKI "ROBOTLAR": MANKURT

Dünýä belli gyrgyz ýazyjysy Çingiz Aýtmatowyň "Asyrdanam uzaga çeken gün" romanında bir gyrgyz rowaýatyna esaslanyp oýlanyp tapylan söze mankurt diýilýär. Soňky döwürde bu söz ýygyýydan ulanylýan söze öwrüldi. Mankurt sözünüň manysy näme? Mankurt – bir tüýsli robot, golem, zombidir. Ol jebir çekdirmek arkaly döredilýär. Awarlar diýibem tanalýan žuan-žuanlar ele düşüren ýesirleriniň saçyny syryp, düýäniň boýun derisini (ýa-da buýwol göläniň derisi) şypyrtma geýdiren ýaly ýapyşdyryp goýýarlar. Jokrama yssynyň aşagynda deri gatap ýygrylýar we kelläni gysyp-gowrup başlaýar. Ýesiriň dürterip çykyp ugran saçы ýaňky düýäniň boýun hamyny geçip bilmän yzyna towlanýar we beýnä tarap ösýär. Beýnisine akupunktrura (medisina iňnesi) deýin batýan saçыň yzasyna çydap bilmeýän ýesir gorkunç jebri-jepalary çekmeli bolýar. Belli bir wagtdan soň ýaňky görgüli özüniň kimdigini bilmeýän, näme diýilse iki bükülip edip duran gurjaga öwrülýär.

• **Mankurt ýa-da maňkelle...**

Mankurt urugyny, öz aslyny, düýp gelip çykyşyny bilmeýän mahlukdyr. Mankurt şol bir wagtyň özünde metaforadyr. Meselem, sowet döwründe kommunistik düzgün tarapyndan asly ýatdan çykardylan türk ýa-da arap dini tarapyndan araplaşdyrylan türk ýaly. Ýakyn döwrümüzde-de mankurtizme mysal hökmünde birnäge

tipleri görkezip bileris. Diňe belli bir çeşmelerden alýan maglumatlaryna ynanýan, berilen her bir görkezmäni gylyny gymşatman ýerine ýetirýän, ýeri gelende öz ene-atasyny-da öldürip biljek, milletine hyýanat edýän adam sözüň doly manysynda mankurtdyr. Tarykatlaryň, ters dini akymlaryň, köpüsü himiki ýa-da biologiki serişdeleri ulanmazdan dogmatizmiň güýji arkaly adamyň beýnisini üýtgedip şeýle mahluklary döretmäge ukyplı.

ABŞ-nyň Merkezi Razwedka uprawleniýesi (MRU – CIA) LSD we gipnoz tilsimleri arkaly garjaşyk buýruk lary ýerine ýetirip bilyän gurjaklary döretmegiň ussadydyr. Diňe ABŞ-da däl, SSSR-de, Demirgazyk Koreýada, Wýetnamda aň üýtgetme boýunça birnäçe ylmy-barlag işleri geçirildi. Merhum alym Aýtunç Altyndal "Arap bahary" operasiýasy boýunça Tawistok institutyna ünsi çekipdi.

Rokfellerler tarapyndan gurlan bu institutda birnäçe wagtdan bări aň üýtgetme tilsimleriniň üstünde işlenýär. Adamyň aňy aslyýetinde aldanmaga açyk we meýilli bolýar. Duýuş organlary onuň daş-töweregini özüne siñdirýär. Bularyň manipulýasiýalaryna aldanýar. Jadygöýlik tilsimleri gönüden-göni aňyň şu gowşak tarapyna ünsüni gönükdirýär. Kinomatografiýa hem şu babatda illýuziýadır. Ys bilenem üýtgedip bilyär. Duýuş organy näzik bolýar: köpcülik ýerlerinde polisiýanyň bir topara garşıy ulanylan ýaraglaryndan, fiziki zorlugyndan has güýcli täsir ediji sesler toplumydyr.

Tomaşa eden bir dokumental filmimde gipnoz bilen bir eksperimente üç-dört tapgyrda buýruk berildi, has soňra ol bularyň hiç birini ýadyna salyp bilenokdy. Ol özüniň videoýazgylary görkezilende aňk bolup galdy. Soň ol "eksperiment" berlen buýruga amal edip bir kafeniň içine girip birini öldürip bilyär.

Aň üýtgetme diýlende birini ýada düşýän Hasan Sabbah we haş-haşynlar bolsa gerek. Ene-atalaryndan ogryńca alnyp gaçylan çagalara her dürli zowky-sapanyň sürülyän bag-bakjaly howlusynda narkotiki serişdeler berilýär, wagtyň geçmegeni bilen hemise keýpde humarlap ýören oglanlar özleriniň jennetdedigine

tüýs ýüreginden ynanypdyr. Has soňra berilen her bir buýrugy gylyny gymşatman ýerine ýetirmäge taýýar bolupdyr.

Aň üýtgetme (beýin ýuwma) boýunça ýeke-täk ulanylýan tilsim zowky-sapa däldi, yza çekmekdir rutini-de ulanýardylar. Mysal üçin düýbi deşik bir gapdaky suwy başgasyna akdyrmak ýaly. Jorj Oruelliň "1984" romanında aň üýtgetme boýunça dürli tilsimleriň ulyalyşy suratlandyrylýar. Gynama uçran gahryman şeýle bir ýagdaýa gelýär welin, ikiniň üstüne ikini goşanyňda bäs bolýandygyna ynanýar ýa-da özüne görkezilen üç barmagyň dört bolýandygyna boýun edilýär.

Narkotiki we himiki serişdeler, din aň üýgetme tilsimleri adamzat döräli bäri organiki robotlar döredip geldi. Görüşüniz ýaly bu örän aňsat.

Mankurtlar barada aýdanda... Ýesir, saç syrma, düýäniň boýun derisi (ýa-da buýwol göläniň derisi), saçyň tersine ösüp beýnä çümmegi diýlen zatlar häzirki döwrüň adamlarynyň gözüne geçmişiň möwriti öten däbi bolup galdy. Netijede häzir beýne elektromagnit kaska dakyp ýa-da beýniň belli bir bölegini dolandyryp birgiden synaglar geçirilýär. Emma ýokarda gürrüň beren tilsimimiziň yüzlerce ýyl mundan öñ bolup geçen zatdygyny ýatdan çykarýarys. Heniz adam anatomiýasynyň öwrenilmedik döwründe, hatda Kuranda adamyň oýlanyp-pikirleniş synasynyň kalpdygы barada aýylan döwürlerinden öñem.

Şeýle göz öñüme getireliň: mankurt döretmek üçin beýnini we saçyň oña edýän täsirini bilmek gerek. Bu tilsim nädip oýlanyp tapyldyka? Ýagny netijede gaýnap guran gazana çayýyň ýapragy gaýyp düşdi we çay tapyldy diýen ýaly töötänlikden has artygy.

Uzak Gündogarda akupunktura gadymdan bäri belli. Diýmek, mankurt ýasama tilsimi, megerem, has ince tilsimiň, has gadymy usulyj bize gelip ýeten formasy bolmaly. Gynansak-da, adamzadyň gelejgindäki iň eýmenç haoslara barýan ýollaryň biri aň üýtgetmekden geçýän. Adamy zombä öwrüp taşlaýan wirusyň, derman-därileriň, narkotiki serişdeleriň getirýän netijesini biz indi-indi bilip ýörüs.

Tebigatda başga organizmiň synasyna ýerleşip, ony gul-gyrnak, gurjak hökmünde ulanýan organizmler bar. Şonuň ýaly-da tebigatda bolan her bir zat adam üçinem ulyalyyp bilner. Bir

ýurt uruş döwründe adamlaryň bedenine girip we olary robota öwrüp nanorobotlary, wirusy ýa-da zäherli gazlary ulanyp biler. Matrisa ýaly gelejekde nesillerimiz simulýasiýada ýaşap, özem şeýle ýagdaýda ýasaýandygyny bilmänem biler. Ýa-da oýun konsollaryna bakna bolubam bilerler. Belkäm beýnimiziň manipulirlenen galp hakykatyny başdan geçirýändiris. Belki-de ullakan studiýanyň içinde kosmiki tomaşaçylaryň dykgatyna ýetirilýän şow-sahnadyrys. Edil "Truman Şou" kinofilmindäki (1998) ýaly...

Sözümiň soñuny "Kara Han" toparynyň "Mankurt" atly aýdyma düşüren klibine seretmegi maslahat berip jemleyärin.

Orkun UÇAR.

Terjime eden: Has TÜRKMEN. Geň-taňsy wakalar